

УДК 69.05

к.т.н., доцент І.Д. Іванейко, І.Б. Мудрий,
НУ “Львівська політехніка”

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕЛИЧИНИ МАЛООБ’ЄМНОСТІ РОБІТ ДЛЯ СТРІЛОВИХ КРАНІВ ПРИ СПОРУДЖЕННІ ФУНДАМЕНТІВ В МІСЬКІЙ ЗАБУДОВІ

У статті запропоновано принцип визначення величини мінімального обсягу робіт при застосуванні стрілових кранів.

Ключові слова: вантажопідйомність крана; малооб’ємність робіт; приведений обсяг робіт

Постановка завдання

Аналіз застосування крана при спорудженні фундаментів [1] показує, що він може бути як ведучою так і допоміжною машиною. Використання крана у якості допоміжної машини повинно забезпечувати продуктивність на 5% більшу ніж у ведучого процесу (наприклад при вкладанні бетонної суміші) [2]. Відповідно до [3] для ведучих машин (екскаватор, кран і ін.) найбільший вплив на величину критерію ефективності при механізованому виконанні робіт здійснює обсяг робіт, після чого за спаданням – тривалість, рівень складності виконання робіт та відстань до об’єкту будівництва.

Згідно існуючого досвіду для процесу розробки земляної споруди [4] ефективний об’єм ковша екскаватора (типорозмір) залежить від обсягу робіт на об’єкті. На вибір ефективного типорозміру екскаватора впливають одноразові витрати (відстань транспортування на об’єкт, монтаж і демонтаж машини та його фактична продуктивність [5]. Фактична продуктивність на об’єкті визначається з урахуванням коефіцієнта умов виконання робіт [6]:

$$K_{уп} = P_{ф} / P_{н} \quad (1)$$

де $P_{ф}$ – фактична продуктивність машини; $P_{н}$ – нормативна продуктивність машини.

Ступінь зниження даного показника для різних марок машин може бути різний, але навіть при однаковій величині даного параметра область застосування машин у залежності від обсягу робіт змінюється. В залежності від складності геометрії котловану нормативна продуктивність може знижуватися до 20% [6], а при використанні екскаваторів на зачисних роботах зниження може складати до 33% [7]. Таким чином, об’єм його ковша ($q_{ков}$), а відповідно типорозмір екскаватора (ТП) і є функцією:

$$q_{\text{ков}} = f(V, L_{\text{дос}}, P_{\text{ф}}) \rightarrow \text{ТП} \quad (2)$$

де V – обсяг робіт м^3 ; $L_{\text{дос}}$ – дальність постачання машини на об'єкт, км; $P_{\text{ф}}$ – фактична продуктивність, $\text{м}^3/\text{год}$.

Особливість використання крана на процесах зведення, у порівнянні з екскаватором, полягає в тому, що собівартість виконання робіт включає заробітну плату монтажників, які працюють у сукупності з механізмом. Витрати на заробітну плату монтажників у відповідності до [8] залежать від виду конструктивного елемента та обсягу робіт. В роботі [38] для екскаваторів в залежності від місткості їх ковша, рівня складності та обсягу робіт на було визначено величину мінімального обсягу робіт при якому ефективно застосовувати механізм. Можна допустити, що і для кранів, аналогічно існує певна величина малооб'ємності за обсягами робіт.

Мета роботи

Метою роботи є визначення величини малооб'ємності робіт при застосуванні стрілових кранів.

Виклад основного матеріалу

Аналіз зміни собівартості виконання бетонних робіт краном за технічною продуктивністю показав, що ефективна вантажопідйомність, а відповідно і типорозмір крана залежать від обсягу робіт на об'єкті. В залежності від віддалі постачання крана на об'єкт змінюється як область ефективного застосування певного крана так і склад комплексу можливих до використання кранів.

Для стрілових кранів показником який дозволяє оцінити рівень складності робіт виступає коефіцієнт використання кранів за вантажопідйомністю ($K_{\text{ван}}$), при його значеннях менше одиниці має місце зниження технічної продуктивності кранів. Причинами зниження є:

- збільшення тривалості циклу при виконанні робіт в умовах будівництва, та невідповідність ваги монтажних елементів вантажопідйомності крана (схеми у межах котловану для стрілових та з поза меж баштовими кранами);
- зниження вантажопідйомності кранів у зоні дії вантажного моменту (глибина подачі більше 3,5-6 м. для схем з поза меж котлованів для стрілових кранів).

З врахуванням сказаного вище функція вантажопідйомності (типорозмір) крана повинна враховувати глибину подачі конструктивних елементів ($L_{\text{г.п}}$):

$$Q_{\text{кр}} = f(V, L_{\text{дос}}, P_{\text{ф}}, L_{\text{г.п.}}, n_{\text{м}}) \rightarrow \text{ТП} \quad (3)$$

де V – обсяг робіт т; $L_{\text{дос}}$ – дальність постачання машини на об'єкт, км; $P_{\text{ф}}$ – фактична продуктивність, т/год; $L_{\text{г.п.}}$ – глибина подачі елементів, м, $n_{\text{м}}$ – кількість монтажників зайнятих на процесі зведення.

Аналіз використання крана на процесі подачі бетону баддями для об'єктів з їхньою продуктивністю рівною нормативній показав, що ефективна вантажопідйомність, типорозмір крана та конструктивних елементів повинні відповідати обсягу робіт на об'єкті з урахуванням витрат одноразових на його залучення і оренду. Зниження продуктивності кранів ($K_{\text{ван}} = \text{const} < K_{\text{ван}} = 1$) умовно збільшує обсяг робіт на об'єкті до величини:

$$V_{\text{пр}} = \frac{V_j}{K_{\text{ван}}} \quad (4)$$

де V_j – обсяг робіт, який виконується краном при монтажі конструкцій на j -му об'єкті; $K_{\text{ван}}$ – коефіцієнт використання вантажних характеристик кранів. Відповідно робить ефективними крани більшої вантажопідйомності у порівнянні з кранами, які працюють за нормативною продуктивністю. Обсяг робіт який служить межею між кранами різної вантажопідйомності можна визначити з системи рівнянь:

$$\begin{cases} C_{ij} = E_{ij} + \frac{V_j}{\Pi_{ij}} (C_{\text{ек.і}} + n_j C_{\text{ГОД}}) \\ C_{i+1,j} = E_{i+1,j} + \frac{V_j}{\Pi_{i+1,j}} (C_{\text{ек.і+1}} + n_j C_{\text{ГОД}}) \end{cases} \quad (5)$$

при $C_{i,i+1} = C_j$

$$V_j = \frac{E_{i+1,j} - E_{ij}}{(C_{\text{ек.і+1}} + n_j C_{\text{ГОД}}) / \Pi_{i+1,j} - (C_{\text{ек.і}} + n_j C_{\text{ГОД}}) / \Pi_{ij}} \quad (6)$$

де V_j – обсяг робіт на j -му об'єкті, т; C_i, C_{i+1} – собівартість виконання механізованих робіт відповідно крана типорозміру i та $i+1$, грн.; $E_{ij}, E_{i+1,j}$ – одноразові витрати з постачання крана на будівельний майданчик типорозміру i та $i+1$, грн.; $C_{\text{ек.і}}, C_{\text{ек.і+1}}$ – експлуатаційні витрати крана типорозміру i та $i+1$, грн./год., $\Pi_{ij}, \Pi_{i+1,j}$ – продуктивність крана типорозміру i та $i+1$ при монтажі конструкцій на j -му об'єкті т/год.; n_j – кількість монтажників, які працюють на j -му об'єкті.

З рис. 1 видно, що при певному обсягу робіт може бути недоцільним застосування механізму на процесі подачі елементів. Величину малооб'ємності за обсягом робіт можна визначити з системи рівнянь:

$$\begin{cases} C_{ij} = E_{ij} + \frac{V_j}{\Pi_{ij}} (C_{ек.і} + n_j C_{ГОД}) \\ C_{руч} = C_{е.р.р} \cdot V_j \end{cases} \quad (7)$$

при $C_{ij} = C_{руч}$, буде дорівнювати:

$$V_j = \frac{E_{ij}}{C_{руч} - (C_{ек.і} + n_j C_{ГОД}) / \Pi_{ij}} \quad (8)$$

де V_j – обсяг робіт з монтажу конструкцій на j -му об'єкті, т; C_{ij} , $C_{руч}$ – витрати на подачу елементів відповідно i -го крана та вручну, грн.; E_{ij} – одноразові витрати з постачання i -го крана на будівельний майданчик, грн.; $C_{ек.і}$ – експлуатаційні витрати крана i -го типорозміру, грн./год.; $C_{е.р.р}$ – витрати з виконання одиниці об'єму робіт вручну, грн./т; $C_{год}$ – середня погодинна заробітна плата одного робітника, грн.

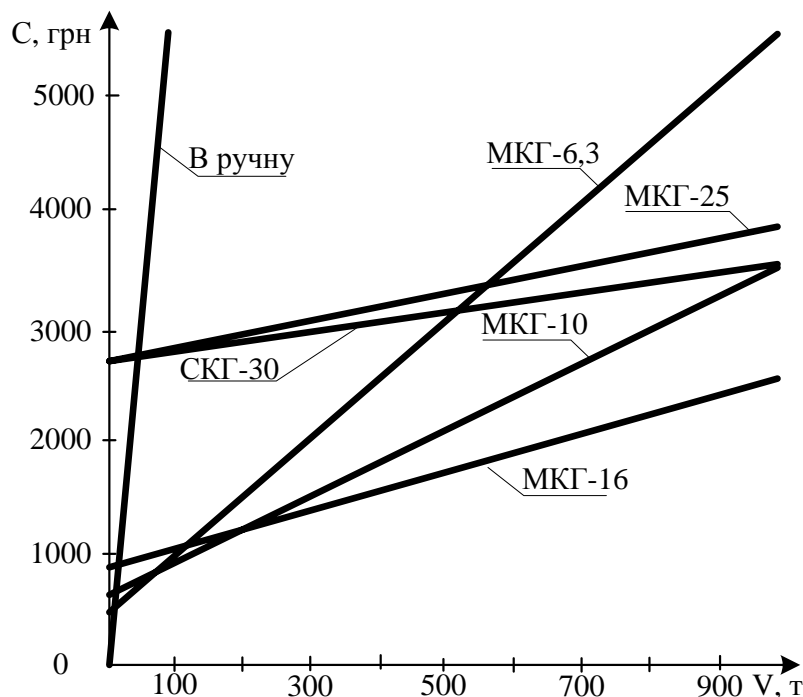

Рис.1 Зміна витрат на подачу бетону при нормативній трудомісткості ($L_{тр} = 20$ км)

Механізація малооб'ємних за обсягами робіт може вирішуватися наступним чином:

- залученням механізму на подальші процеси таким чином зменшивши величину одноразових витрат;
- використанням універсальної машини, яка використовується на суміжних процесах.

При неможливості виконання робіт механізованим способом конструктивні рішення повинні бути адаптовані під виконання фундаментів в ручну. З виразу (8) видно, що величина малооб'ємності залежить від марки машини що використовується для виконання робіт, дальності до об'єкту будівництва (L_d) та експлуатаційної продуктивності самої машини (Π_s). Проведені розрахунки показують що величина малооб'ємності зростає зі збільшенням потужності використовуваної машини.

При фіксованій вазі елементів на об'єкті має місце не рівномірне зниження продуктивності кранів в результаті чого доцільний типорозмір крана має визначатися за технічними характеристиками.

З вище наведеного аналізу можна зробити висновок, що при виборі ефективного типорозміру крана для визначеної номенклатури виробів слід враховувати зміну коефіцієнта використання крана за вантажопідйомністю ($K_{ван}$) з подальшим врахуванням одноразових витрат і орендної плати.

Висновки

Аналіз ефективності механізації процесу спорудження фундаментів стріловими кранами показав, що:

- ефективний типорозмір крана залежить від обсягу робіт на об'єкті;
- при зниженні продуктивності кранів, ефективний типорозмір крана слід визначати для приведенного обсягу робіт ($V_{пр}$) з урахуванням реального обсягу робіт (V) і коефіцієнта використання крана за вантажопідйомністю ($K_{ван}$);
- визначено залежність встановлення обсягів робіт при яких на об'єкт не доцільно залучати кран у якості спеціалізованої машини для спорудження фундаментів;
- обґрунтування вибору ефективних типорозмірів крана можна виконувати в два етапи: I-й етап – за коефіцієнтом використання крана за вантажопідйомністю; II-й за собівартістю спорудження підземної частини будівлі з врахуванням витрат на матеріали та орендної плати.

Література

1. Спектор М.Д. Выбор оптимальных вариантов организации и технологии строительства. - М.: Стройиздат., 1980. – 159 с.
2. Канюка Н.С. Выбор и применение строительно-монтажных кранов. К.: Госстройиздат. УССР, 1961. – 185 с.
3. Аненкова О.С. Рациональное распределение землеройной техники по объектам строительства. – Автореферат дис. ... канд. тех. наук – Днепр-к.: ДИСИ, 1991. – 18 с.
4. Иванейко И.Д. Ресурсосберегающая технология устройства котлованов с учетом затрат на последующие процессы. – Дис. ... канд. тех. наук. – К.: КИСИ. 1993 –195 с.

5. Рейш А.К. Машины для земляных работ / 2-е изд. доп и перераб. – М.: Стройиздат., 1981 – 352 с.
6. Канторер С.Е. Методы обоснования эффективности применения машин в строительстве. - М.: Стройиздат, 1969. – 487 с.
7. Технологические карты на комплексно-механизированные процессы производства земляных работ с применением новых серийно-выпускаемых машин. М., 1983. 140с.
8. Строительно-монтажные работы. Нормы, расценки, правила / Сост. Л.Ф. Гайдар, П.М. Косенко. – Киев: Будівельник, 1983. – 576 с.

Аннотация

В статье предложен принцип величины минимального объема работ при применении стреловых кранов на примере возведения фундаментов в плотной городской застройке.

Ключевые слова: грузоподъемность крана; малообъемность работ; приведенный объем работ

Abstract

The paper presents the principle of the magnitude of the minimum amount of work using cranes.

Keywords: truck crane, the minimum amount of work, amount of work brought.